

# 1. BÖLÜM

## HER ŞEYİN DEĞİŞTİĞİ GÜN

Geçmişte bir gün...

II. Dünya Savaşı yaklaşırken dünyada yayılan ırkçılık söylemleri Mimar Sinan'ı ana vatanından kopartmaya cüret etmişti.

Batı ülkelerinde “Beyaz ırktan olmayan hiç kimse uygarlık tarihinde yüksek noktalara ulaşamaz,” söylentileri dillendirilmeye başlanmış ve dünyanın en büyük mimarlarından kabul edilen Mimar Sinan'ın Türk olmadığı iddiası peyda olmuştu.

Avrupa'da Mimar Sinan'dan Greek olarak bahsedenler bile vardı.

Tarihler 1 Ağustos 1935'i gösterirken, Mustafa Kemal Atatürk'ün de izniyle, Türk Tarihi Araştırma Cemiyeti'nden üç kişi, Hasan Cemil Çambel, Şevket Aziz Kansu ve Afet İnan, Mimar Sinan'ın mezarını açıp kafatasını incelemek ve ölçülerini tespit etmek için türbe çeşmesinin önünde bir araya gelmişti.

Yüzyıllar önce kapanan bu mezar bilimsel bir araştırma için açılacaktı ama bundan daha heyecan verici olan dünya mimarlığına damga vuran, Osmanlı'nın en önemli şahsiyetlerinden birisinin kafatası gün yüzüne çıkarılacaktı.

Bir hatıratda o gün şöyle kaleme alınmıştı:

*Mezar lahdinin yanından, toprak zemin kazılmaya başlandı, mezara doğru ilerledikçe heyecanımız da artıyordu. Lahdin altında kalan toprak yumuşacaktı. Kazdıkça, bahar yağmurunun yeryüzü ile buluştuğu anda çıkan, toprak kokusu etrafa yayılmaya başladı.*

*Derinlere indikçe zemin sertleşiyordu. Bu alanda toprağın rengi de daha koyu bir hal almıştı. Sert toprak içinde, çürümüş ve yumuşamış küçük ahşap parçalar görünüyordu. Lif lif ayrılan toprağın arasındayken, bir kumaşa ait olduğu anlaşılan iplikler belirdi. Bunlar Mimar Sinan'ın kefen parçaları olmalıydı. Bu parçaların altında nihayet Mimar Sinan'ın kafatasına ulaşıldı.*

Ölçüler alınmış, çalışmalar tamamlanmıştı.

Olayın ertesinde, gazeteler bu haberi manşetten şöyle vermişti:

*Süleymaniye'de, büyük Türk Mimarı Sinan'ın mezarında araştırmalar yapılmış, Mimar Sinan'ın kafatası çıkarılmıştır. Koca mimarın kafatası sağlam ve bozulmamış olarak bulunmuştur. Koca dâhinin kafatası üzerinde yapılan tetkikat, büyük mimarın yalnız kültür itibariyle değil ırk noktasından da Türk olduğunu göstermiştir. Türkler ırk itibariyle Brakisefal, yani yassı yuvarlak kafalıdır. Mimar Sinan'ın kafatasının muayenesinde bu büyük başın da Brakisefal olduğu meydana çıkmıştır.*

Fakat o gün gazete haberlerine yansımayan başka şeyler de yaşanmıştı...

Bugün ise yaşananlar sadece geleceği değil geçmişi de değiştirecekti...

Bugünlerde...

Oktay sahafın önünde, az önce kumandasına bastığı kepenk demirlerinin gıcırdaya gıcırdaya yukarıya doğru kıvrılmasını izliyordu.

Perde gibi açılan pas renkli soğuk demirin ardında cam vitrinin önüne rastgele serpilmiş, yılların izini yıpranmış yapraklarında barındıran kitapların sıcaklığı belirmeye başladı.

Önünde durduğu bu tarihi taş bina, neredeyse Süleymaniye ile aynı tarihlerde yapılmış olmasına rağmen oldukça iyi korunmuş ve bugüne kadar sapsağlam gelebilmişti. Bina eski kayıtlarda Nevruz Kadın Sıbyan Mektebi olarak geçiyordu. Şimdilerde sahaf olarak kullanılsa da eski zamanındaki fotoğraflarına ve çizimlerine ulaşmak mümkündü.

Oktay, daha altı ay önce kalp krizinden kaybettiği babasının yaptığı gibi, sağ ayağıyla dükkâna adım attı.

Sahafın tavanı kemerlerin birleşerek koridor oluşturduğu tonoz tuğla ile örtülüydü. Dükkâna giren kişilerin kitaplardan önce dikkatini bu tuğla tavan çekerti. İçeriye, avize üzerinde patlamadan kalabilmiş tek bir lamba aydınlatığı için sahafa her daim loş bir ışık hakimdi.

Kitap müdavimlerinin çok iyi bildiği, eski ve tozlu kitapların keskin rayıhası nemli taş duvarlar dahil her tarafı sarmıştı. Kitaplara bir de bu yaşanmışlık kokusu eklenince, okuma hevesi insanın iliklerine kadar işliyordu.

Sahafın duvarları koyu kahverengi ahşap raflar ile çevrelenmiş, raf içindeki kitaplar, üst üste gelişigüzel istiflenmişti. Raflardan taşan bazı kitaplar yere düşmüş, düştüğü yerde bir tepelik oluşturmuştu. Kitap rafı olmayan tek bölümse köşede bulunan mermer bir nişti. Nişin tam ortasında zevkle işlenmiş Nebati ve Rumi desenler arasında, lale motifleri vardı.

Sahaftaki, en nadide kitaplar, eski el yazmaları, bu nişe dizilmişti. Nişin üzerinde, sararmış bir kâğıtta, dedesinin sahafı açtığı yıllardan kalmış ve kimin yazdığı belli olmayan bir not dikkat çekiyordu:

*İnsan bazı sırlarını sadece dostlarına anlattır...*

*Bazı sırlarını ise sadece kendine...*

*Ve insanın bazı sırları da vardır ki kendisine bile anlatamaz..."*

Oktay, içeriye girdikten sonra, elindeki simit poşetini oldukça karışık görünen çalışma masasına bıraktı. Kitaplar, kalemler, üzerine not alınmış faturalar, çeviri için kullandığı kağıtlar, etrafı kaplamıştı.

Masanın hemen arkasında küçük bir tezgâh vardı. Tezgâhın üzerinde çaydanlık, kenarını kahve telvesi kaplamış küçük bir cezve ve iyi yıkanmamış bardaklar duruyordu.

Oktay bu dağınıklıktan ilginç bir şekilde hoşlanıyor gibiydi. Sonuçta evinde de böyleydi.

Çayını demledikten sonra Üsküdar sahilinden alıp sahafa kadar getirdiği simidini yemeye başladı. Susamlar masaya dağılsa da Oktay hiç aldırış etmeden, çevirisine yeni başladığı kitap ile ilgileniyordu.

Bir süre sonra sahafın diğer sahibi, Oktay'ın yegâne arkadaşı "Muezza" tüm asaletiyle içeriye girdi. Kuyruğunu etrafa sürte sürte masanın başına kadar ilişti...

Birkaç ay önce soğuk ve karlı bir günde, donmak üzere gördüğü yavru kediye içeriye alıp sobanın başında sarıp sarmalamıştı. Oktay, o günden sonra mamasını ve suyunu eksik etmemiş, karnı doyup ısınan yavru, sahafı evi bilmişti. Eksik olan tek şey ise ismiydi...

Oktay biliyordu ki, Hazreti Peygamberin kedisinin ismi Muezza'yımış ve bu kedinin ağzının üst tarafında, yani damağına doğru bir doğum lekesi varmış. Kedilerde doğuştan damak lekesi çok sık görülmediği için bu tür kedilere "Peygamber Mühürlü Kedi" denirmiş."

İşte sahafa sığınan bu kedinin de damağı lekeliydi. Bu nedenle Oktay ona Muezza demişti.

Muezza, babasını kaybeden ve o günden sonra içine kapanan Oktay'a iyi geliyordu. Ara sıra bakışlarını Oktay'a diker, sanki ya-vaşça açıp kapattığı göz kapakları ile ona olan sevgisini ifade ederdi. Sahaf kalabalıkken bile hiç kimseyi umursamayan bir halde, direk ayaklarına gelir, yatar ve çıkardığı mırlama sesiyle bir zamanlar kendisini sarmalayan Oktay'ı iyileştirirdi.

\*\*\*

Oktay gün boyu çevirisine devam ederken, komşusu berber Burhan ortalarda görünmüyordu. Dükkanını hiç açmamıştı. Çünkü gelse hemen yanındaki kepenk sesi duyulur, en azından selam vermek için Oktay'ın yanına uğrardı. Anlaşılıyordu ki ya bahçesinde keyif yapıyor ya da bugün keyfi yok ve dükkanını açmak istemiyordu.

Burhan, berber dükkanının iki sokak arkasında, bahçeli bir evde oturuyordu. Bahçeyi ve evi yegâne dostu Kartal isminde bir Alman kurdu korurdu. Burhan'ın eski bir polis arkadaşının köpeği doğum yapınca bir tanesini de ona getirmişti. Başlarda söylenerek büyüttüğü Kartal'ı çok sevmiş, büyüdükçe hem kendi yalnızlığını paylaştığı bir dost, hem de bir koruyucu olmuştu.

Burhan günün yarısını bahçesi ve köpeği ile ilgilenerek geçirir, dükkânı ara sıra keyfince açardı. Öyle müşteri varmış, kapıda beklemiş, hiç umursamazdı. O müşterisini kendi seçerdi. Onun müşterisi olmak için ilk şart hoş sohbet olmaktı.

Burhan, kumral düz saçlarının arasına belli belirsiz beyazlar serpilmiş olsa da seyrek sakalları ve parlak yüzü nedeniyle yaşını göstermeyen biriydi. Berber olmasına rağmen özensiz taranmış saçları mesleğini hiç yansıtmıyordu. Belki de eski mesleğinin karmaşasını çehresinden atamamıştı.

Şimdilerde berberlik yapsa da aslında bir polis emeklisiydi.

Anlattığına göre, ilkokula giderken yazları berber çıraklığı yapıyor-  
muş. Yıllar sonra polis olduğunda bir organize suç şebekesinin içine  
sızmak için neredeyse bir yıl berber gibi görünmek durumunda  
kalmış, bu sırada çokta iyi olmadığı berberliğini geliştirmiş, emekli  
olunca da bu mesleği sürdürmek istemişti.

Emekliliği ise yaşından değil de girdiği bir çatışma sonucu ciğerine  
saplanan kurşun yarısından dolayıymış. Daha sonra iyileşmesine  
rağmen nefes darlığı çekmeye başlamış. Malulen emekli olduğun-  
daysa kendisine bir berber dükkânı açmıştı.

Burhan, berberliği saygı duyulması gereken bir meslek gibi gö-  
rüyordu. Ona göre berberler sadece saç sakal kesmez, insanların  
türlü problemlerini dinlerdi. Hayatlarına ait birçok kişinin bil-  
mediği detayları bilirdi. Berber dükkânları bir nevi, insanların  
iç dünyasını açtığı ve bu nedenle onlara ruhsal olarak iyi gelen  
mekanlardı. Burhan'a göre berberlere, bir psikoloğa gösterilen  
saygı gösterilmeliydi.

Aslında bir bakıma saygı konusunda doğru düşünüyordu. Tarih  
boyunca da berberlik en önemli mesleklerden biri sayılmıştı. Mese-  
la, Osmanlı Enderun mekteplerinden mezun olan bir öğrenci için  
berber olmak, en önemli mertebelerden birisi sayılıyordu. Hatta  
berberler Padişahın en savunmasız halinde elinde kesici bir alet  
ile yanına yaklaşabilen tek kişiydi.

Tabii Osmanlı'nın da berberlik mesleğini önemsemesinin ayrı  
bir nedeni daha vardı. O dönemde berber dükkânlarında şu yazı  
asılıydı:

*"Her seher besmele ile açılır dükkânımız,  
Selman-ı Farisi'dir pirimiz, üstadımız"*

Hazreti Peygamber'in sakal-ı şerifini kesen Selman-ı Farisi ber-  
berlerin piri olarak kabul görüldüğü için dükkânlarda bu söz eksik  
olmazdı. Tıpkı bu dükkânda da asılı olduğu gibi.

Burhan, az konuşsa da Oktay'ı hem sever hem de kollardı. Oktay da ona saygıda kusur etmez, ne zaman taze çay demlese bir bardak da onun için hazırlardı. Tüm gün ortalıkta görünmeyen Burhan bu defa taze demlenen çaydan nasibini alamamıştı.

\*\*\*

Saatler ilerlemiş, gün artık bitmeye yaklaşmış, güneş iyice çekilmişti. Oktay da çevirisinin sonuna yaklaşmıştı ama bitirmek için acelesi yoktu. “Evde devam ederim,” diyerek, yavaş yavaş toplanmaya ve dükkânı kapatmaya karar verdi. Yerinden kalktı... bu arada Muezza da kapanma saati geldiğini anlamış, yerinden gerile gerile kalkmış ve dükkândan usulca ayrılmıştı. Oktay çalıştığı notlarını topladı, lap topunu kapattı ve gelişi güzel sırt çantasına yerleştirdi.

Tam toparlanmış çıkacaktı ki, içeriye kendi yaşlarında hafif kirli sakallı, ince suratlı, zayıf bir adam giriverdi. Baştan ayağa bakıldığında zarif, temiz giyimli ve son derece bakımlı görünen bu adam, beyaz yüzü ile Avrupalı bir turiste benziyordu. Farklı bir tarzı vardı ve bu tarzın arkasında bir beyefendilik yattığı belliydi. Sanki bu adam, bir romanın içinden çıkmış gibi, gezdiği yerlerle, yediği yemeklerle, okuduğu kitaplarla merak uyandıran ve keşfedilmesi gereken biriydi. Bu entelektüel görünümlü beyefendiyi incelemeye devam eden Oktay, verdiği selam ile bu kişinin turist olmadığını anlamıştı.

Adam raflardaki kitaplara göz gezdirmeye başladı. Tıpkı Oktay'ın yaptığı gibi kitapları incelerken onlara yaklaşıp aynı zamanda derin nefesler alarak kokularını içine çekiyordu. Sanki kitapları hiç görmese, onları kokularından tanıyacak gibi bir hali vardı. Belli ki kitapları çokça seven bir adamdı.

Eski elyazmalarının bulunduğu rafın önünde durdu. Cebinden gözlüğünü çıkarttı. Gözlüğünün lacivert çerçevesi, boynuna taktığı fularla aynı renkteydi.

Rafta bulunan tezhip süslemeli Kuran-ı Kerim'i eline aldı, püsküllü ipek ayraçın iliştiği sayfayı açtı ve biraz göz gezdirdi. Sonrasında rastgele bir sayfa açıp incelemeye devam etti. Yüzünde beliren bir gülümseme ifadesi ile ayraçı usulca kaldığı yere ilişti. Kapagını kapattığı Kuran-ı Kerim'i nazikçe aldığı yere bıraktıktan sonra birkaç el yazmasının arasında, görünce yüzünü biraz daha gülümseten eski bir kitap fark etti. Daha önce okuduğu anlaşılan bu kitaptan bir sayfa açıp mırıldanmaya başladı.

*“Âb-gündür günbed-i devvâr rengi bilmezem  
Yâ muhit olmuş gözümden günbed-i devvâra su”*

Telaffuzu zor kelimelerle süslü bir şiir olmasına rağmen gayet hâkim bir şekilde okuyabiliyordu adam.

Oktay da Osmanlıca ile ilgilediği için, adamın şiiri akıcı bir şekilde okuması daha da dikkatini çekti. Sohbet etmek ve adamı biraz daha tanımak için söze girdi.

“Okuduğunuz Fuzuli'nin *Su Kasidesi* değil mi?”

Adam,

“Evet sözleri çok güzeldir... Der ki;”

“Şu dönen gök kubbenin rengi su rengi midir,

Yoksa gözümden akan gözyaşları mıdır şu dönen gök kubbeyi kaplayan.”

Oktay, karşısındaki kişinin sıradan biri olmadığından artık emin-di. Edebiyat fakültesindeyken ancak hocaları ile şiir ve edebiyat üzerine hoş sohbetler edebiliyordu. Bu zamanda böyle edebi

eserleri okuyup anlayacak, kendi yaşlarında çok az insan kalmıştı. Kendisini tanıtip sohbeti ilerletmek istedi.

“Ben Oktay Yılmaz... Edebiyat fakültesinde okutmuşlardı bize bu kasideyi... Siz de mi Edebiyat mezunusunuz?”

Adam samimi bir şekilde cevap verdi;

“Ben de Rıfat... Memnun oldum. Aslında mimarım ama çocukluğumdan beri özellikle klasik dönem divan edebiyatına ilgiliyim. Fuzuli'den de çok etkilenmişimdir.”

Oktay uzun süredir, edebiyat sohbeti yapacağı birisi ile karşılaşmamıştı. Sahafı kapatacak olmasına rağmen yeni tanıştığı Rıfat'a bir ikramda bulunmak istedi. Aslında sohbeti ilerletip uzun zamandır özlediği edebiyat lezzetini yakalamaktı amacı. Toparladığı tezgahından, temiz sayılabilecek fincanlar ayarladı ve iki fincan şekersiz kahve yaptı. Nasıl içeceğini sormamıştı çünkü okuduğu bir makalede hangi tip insan hangi kahveyi tercih eder sorusunun cevabı Rıfat'ın şekersiz kahve içtiğini gösteriyordu.

Rıfat hoş sohbet biriydi. Kelimelerin gücünü keşfetmiş ve onları istediği gibi yönetebiliyordu. Oktay kahvesini yudumlarken Rıfat'ın sohbetinin kahvenin önüne geçecek lezzette olduğunu fark etti. Yeni tanışan bu iki arkadaş hem kahvelerini içti hem de koyu mu koyu bir sohbeta daldılar.

Anlattığına göre Rıfat, mimarlık fakültesini bitirmiş, uzun süren yurtdışı serüveninden sonra İstanbul'a kesin dönüş yapmıştı.

Fatih Zeyrek'te dedesinden kalan küçük ahşap bir evin tadilatını yaptıktan sonra buraya yerleşmişti. Evin içindeki eşyalar da yine dedesinden kalmıştı.

Özellikle bu konu Oktay'ın çok ilgisini çekti. Antika eşya ve eski ev tutkusu hayal gücü ile birleşmiş konuştukça heyecanı artmıştı. Rıfat, Oktay'ın antika tutkusunu hemen hissetmişti.

Rıfat, “Dedemin bu güzel mirasının kıymetini geçte olsa anladım. Ahşap kokulu, eski ama ruhu olan, siyah beyaz hatıraların mutlu ettiği bu evde kendimi buldum.” diyerek

Çok sevdiğim Turgut Cansever şöyle söyler:

*Bütün yaptıklarımız inandıklarımızın yansıması, ortaya koyduğumuz her şey, bilinçli yahut bilinçsiz olarak bir inancın ifadesidir. Yaptıklarımız ile inandıklarımız birbirinden ayrılmaz bir bütünün ifadesidir.*

“Yani anlayacağın dedemin eviyle beraber inancı da miras kaldı bana.”

Rıfat’ın anlattıklarını dinlerken, Oktay’ın aklına yıllar önce Rasim dedesinin Kuzguncuk’ta yanan evi geldi. Dedesiyle birlikte hem ev hem de eşyalar bir gecede yok olmuştu. “Herkes senin kadar şanslı değil maalesef” dedi içinden.

Bu arada saatler ilerlemiş hava iyice kararmaya başlamıştı.

Rıfat, “Artık kalkmalıyım, geç oldu seni de daha fazla meşgul etmeyeyim, dedi.

Oktay aslında durumdan şikayetçi değildi ama sonuçta saat de iyice ilerlemişti. Rıfat okuduğu kitabı almak istedi ama Oktay bu güzel sohbetten sonra satış yapmak istemedi.

“Bazen kitabın değeri, alan kişinin kitaba verdiği değer ile ödenir,” dedi.

Bu sözü Rıfat’ı etkilemiş, yüzüne yayılan gülümseme memnuniyetini ortaya çıkarmıştı.

Kitabı hediye etmeyi teklif etti. Tabii Rıfat bunu kabul etmedi. En sonunda şöyle bir anlaşma yaptılar. Kitap sahafta kalacak ama Rıfat kitabı okumak için sahafa gelecekti. İki yeni dost bu anlaşma ile sohbeti sonlandırdılar.

Rıfat sahafın kapısından çıkarken tekrar döndü ve gülümsedi. Oktay, tam o anda kapının önündeki bu silueti kim olduğunu çıkaramadığı birisine benzetti. Sonrasında zihnini zorlasa da sanki daha önceden tanıyormuşçasına benzettiği bu kişiyi bir türlü anımsayamamıştı.

Oktay için gün sıradan başlamıştı ama sonrasında hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı.



## 2. BÖLÜM

### TESADÜF YOKTUR

Sabah saatin alarmı çaldığında hava henüz aydınlanmamıştı. Karanlık olmasına rağmen her biri ayrı perdeden şakımaya başlayan kuşlar hem güneşin doğuşunu hem de baharın gelişini müjdeler gibiydi.

Gece yarısına kadar bilgisayarının başında yaptığı kitap çevirisine devam eden Oktay, ekranın başında uyuyakalmış, bir ara boyun ağrısı ile uyandıktan sonra, kendisini zar zor odasındaki dağınık yatağının üzerine bırakıvermişti.

Oktay, her sabah saatin alarmı ile uyanır, yataktan yavaşça kalkar, ilk önce odasının penceresini açar ve temiz havayı içine çekerdi. Sonrasında yüzünü yıkar, bir süre aynaya bakar, yüzündeki zamansız çizgilerin her gün daha fazla derinleştiğini fark ederdi. Buna üzülmeyiz, bilhassa babasına, hatta dedesine biraz daha benzemeye başladığı için gururlanırdı.

O sabahın, önceki sabahlardan hiçbir farkı yok gibiydi ama bu defa Oktay'ın içinde nedenini bilmediği, huzur ile huzursuzluk arasında gidip gelen bir heyecan vardı. Kim bilir belki de yeni tanıştığı dostunun sohbeti ile aylardır kapandığı kendi dünyasından çıktığı için mutlu, ama hala onu kime benzettiğini çıkaramadığı için huzursuz gibiydi.

Yüzünü yıkadı, odasına döndü ve ceviz ağacından yapılmış, cilası yer yer çatlak eski dolabın, iki yana açılan kapağını, sessizliği bozan bir tıkırtı ile açtıktan sonra askıların arasından rastgele siyah bir gömlek seçti.

Oktay kıyafetlerini temiz tutardı ama düzen konusunda aynı hassasiyeti göstermezdi. Dağınıktı... Dış görünüşünden ziyade, sanat ve bilgiyi hayatının en üst noktasına almıştı. Salvador Dali'nin ilk sergisine pijama ile gitmesinin altında yatan öz güveni hep kendisine örnek edinmişti.

Oktay, gömleğinin düğmelerini yavaş yavaş iliklerken tekrar ağır adımlarla pencereye doğru yürüdü. Bu arada hava da aydınlanmaya başlamış, taze gün kokusu yerini, Kuzguncuk Pastanesi'nden gelen vanilyalı kurabiye kokusuna bırakmaya başlamıştı.

Perdeyi araladı. Güneş ışıkları odaya süzülürken dağınıklığı da gözler önüne seriliyordu. Gece içtiği kahvenin damlaları, bardağın kenarından süzölmüş, masasının üzerinde biçimsiz serilmiş çalışma notlarının kenarında sarı halkalar oluşturmuştu. Çalışırken sırtına geçirdiği kolları sökük örgü hırkasını, bir ara pastel yeşili koltuğuna gelişigüzel atmış, hırkanın bir kolu kolçağa tutunmaya çalışırken diğer kolu ahşap zemin ile koltuğun arasında sanki bir şeyler arıyor gibi kala kalmıştı.

Çalışma masanın yanındaki kitaplık antika pazarından az paraya alınmış, küçük eşyalarla doluydu. Küçük ama ruhu olan, her birinin hikayesini hissettiği için kendine yakın bulduğu eşyalardı bunlar...

Cep telefonu bile bu tutkusundan payını almış, teknolojinin bir üst modelini alması için dayattığı ekranlar yerine, yıpranmış tuşlarına sadık kalıp eskiye sıkı sıkı sarılmıştı.

Oktay, perşembe günleri Balat'ta mezatlara katılır, pazar günleri ise Feriköy pazarına gidip antika eşyaları inceler, satın almasa bile,

eskinin değerli olduğu o mekanlarda gezinerek geçmiş yıllar ile arasında bir bağ kurmaya çalışırdı.

Babasını kaybettikten sonra Oktay'a zevk veren tek şey bu antika eşya tutkusu olmuştı.

Dağınık odaya daha fazla bakmak istemedi. Tam perdeyi kapatacaktı ki, duvarda bulunan siyah beyaz fotoğraflarda babası Akif Bey'i gördü. Fotoğraflara yaklaştı ve kendisini babasının tebessümüyle aydınlanan o anın içinde buldu. Eski günleri görüp biraz hüznünlendi.

Oktay, ölümü hiç aklına getirmedeği için babası ile vedalaşamamıştı. Hep 'keşke son bir defa sohbet edebilseydim' diye düşünüp üzüliyordu.

Oktay'ın evinin birçok yerinde aile fotoğrafları vardı. Erken ölümlerin yaşandığı bu ailede belli ki fotoğraflarla avunuluyor, geçen mutlu zamanların hatırası böyle taze kalıyordu. Oktay kime ait olursa olsun siyah beyaz fotoğraflara ayrı bir ilgi duyardı. Adeta siyah beyaz yıllarda yaşıyormuş gibi hissediyordu kendisini.

Çoğu babasına ait olsa da bir tane de dedesine ait, kenarı hafif yanmış küçük bir fotoğraf vardı. Bu, dedesini görebildiği tek fotoğraftı.

Bu fotoğraf, Unkapanı'nda bulunan Bozdoğan Kemerî'nin önünde çekilmişti. Oktay'ın dedesi Rasim Bey, iri yapılı, geniş omuzlu, oldukça yakışıklı bir beyefendiydi, üzerinde parlaklığı fotoğraftan da anlaşılabilen bir üniforma vardı. Fotoğrafta bile duruşunda saygınlık, asalet ve ağırbaşlılık hakimdi.

Rasim Bey, bir süre Fatih itfaiyesinde çalışmıştı. Hatta ekip liderliği yapmıştı. Bu fotoğraf o yılları ve o yıllardaki samimiyeti anlatıyordu.

Rasim Bey ile arkadaşı kol kola ortada yer alıyorken, arka taraflarında dört tane genç itfaiye eri gülerek poz vermişti.

Rasim Bey'in yanındaki arkadaşının yüzü, fotoğraftan kazınarak silinmişti. Yüzü net görünmese de, samimiyetleri beden dillerinden anlaşılıyordu. Altı kişinin de mutluluk ifadeleri yüzlerine yansımıştı. Sevgi ve saygıyı anlatan bir fotoğraftı bu.

Oktay'ın bu fotoğrafta babasından çok dedesine benzediği fark ediliyordu. Geniş omuzları, uzun boyu, gür saçları yüzüne karakter kazandıran kemerli burnu, çıkık elmacık kemikleri ve güldüğü zaman oluşan gamzeleri dedesinden kalan bir mirastı.

Dedesinden farklı olarak Oktay sakal bırakmıştı. Dağınıklığı saçına ve sakalına da yansımıştı ama ilginç bir şekilde bu halinden de mutluydu... Tabii bu durum Oktay'ın işine geliyordu çünkü ayna karşısında geçirilen zamanı anlamsız buluyordu. Onun için önemli olan bilginin çekiciliği idi...

Rasim dedesi, sonraları itfaiyeden ayrılmış, Süleymaniye'de kendisine küçük bir sahaf açmıştı. İlerleyen yaşlarda evlenip işten eve, evden işe giden kendi halinde bir hayata geçiş yapmıştı.

Kuzguncuk'ta, cumbalı, küçük olsa da ahşap süslemeleriyle dikkat çeken, beyaz bir evde oturuyordu. Oktay'ın babası Akif Bey'de, işte bu evde dünyaya gelmişti.

Annesini doğumda kaybeden Akif Bey, babalığı da anneliği de Rasim Beyden görmüştü.

Oktay'ın babası Akif Bey henüz on altı yaşındayken, bir gece evlerinde yangın çıkmış, ahşap evin üst katında yatan Akif Bey ve babası Rasim Bey, gecenin bir yarısı dumanlar içinde öksürerek uyanmıştı. Göz gözü görmüyordu. Etrafta alevler yükselmeye devam ederken baba oğul çıkmak için kendilerine bir yol bulmaya çalışıyordu. Eski itfaiyeci Rasim Bey, bir battaniye aldı ve Akif'in üzerine örttü, kendisi de kollarıyla Akif'i dışarıdan sarıp sarmaladı. İkisi bu şekilde merdivenlerden aşağı doğru inmeye çalışıyordu. Akif sağa sola çarparak ilerliyor, babası nereye yönlendirirse oraya

doğru hareket ediyordu. O sırada büyük bir ahşap kütüğün şiddetli bir gürültüyle önlerine düştüğünü fark ettiler. Artık babasının kollarını sardığını hissetmiyordu. Ama panik halinde babasının en son yönlendirdiği yere doğru koşmaya devam etti. Koştukça bağırان insan sesleri duymaya başlamıştı. O an dışarıya çıkmak üzere olduğunu anlamıştı. Duraksadı, üzerindeki battaniyeyi attı, karşısında kendisine doğru koşmasını söyleyen kalabalığı gördü ama gidemedi. Arkasını döndüğünde babası yoktu. İçeriye doğru hareketlenecekti ki, arkasından uzanan eller kendisine engel oldu. O sırada, “babam babam...” diye bağırmaktan başka elinden bir şey gelmiyordu.

Mahalleli son bir umut eve girmeye çalıştı ama dumanlar ve alevler buna izin vermedi. Akif’in gözü, evden çıkan dumanlara dalmış her an babasının koşarak çıkacağını hayal ediyordu. Kısa bir süre sonra sürünmekte olan Rasim Bey görünürdü. Mahalleli onu kolundan sürükleyerek dışarıya çıkarttı. Akif mahallelinin yardımı ile çıkan babasının başucuna geldi. Rasim Bey nefes almaya çalıştıkça ağzından dumanlar çıkıyordu. Yumruk yaptığı elini, oğluna uzattı, kendisini görebileceği son hatırası olan, itfaiyecilik yıllarına ait kenarı yanmış bir fotoğrafını yavaşça onun avucuna bıraktı.

Kapkara olan yüzünde sadece ıslak gözleri seçilebiliyordu. Son bir hamle ile Akif’in kolundan tuttu, kendine doğru çekti, kulağına, “Emanete sahip çık,” dedi. Sonrasında Rasim Bey’in ıslak gözleri sonsuza dek kapandı.

Akif Bey bu emanetin babasından kalan son şey olan Süleymaniye’deki sahaf olduğunu düşündü ve o da bu emaneti sonrasında oğlu Oktay’a bırakacaktı.

Akif Bey, oğlu Oktay’a bu olayı her anlattığında gözlerinden yaşlar süzülür ve şöyle derdi,

“O gecenin is tadı halen boğazımı yakmaya devam ediyor...” Akif Bey’e bu olaydan sonra, aynı sokakta oturan Halise Halası bakmıştı. Halasını anne gibi severdi. Hiç sahip olamadığı ve özlemini çektiği yuva sıcaklığını halasının evinde bulmuştu.

Akif Bey, yaşı küçük olmasına rağmen babasından kalan Süleymaniye’deki sahafı açmaya devam etti. Daha o yaşlarda para kazanmayı ve esnafılığı öğrenmişti.

Eli erken yaşta para tutan Akif Bey, ilerleyen yıllarda yine Kuzguncuk’ta oturan Balkan göçmeni Nursima adında genç bir kıza aşık olmuştu. Halise Halası bu durumu anladığında çok geçmeden Akif Bey’i baş göz etmek için kolları sıvadı. Halise Hanım artık iyice yaşlandığı için ömrünün son döneminde Akif Bey’in aile kurduğunu görmek istiyordu. Nitekim öyle de oldu, evliliklerini gördü ama Oktay’ın doğumunu görmek kismet olmadı Halise Hanım’a...

Akif Bey’le Nursima Hanım’ın evliliğinden yıllar sonra Oktay dünyaya geldi. Oktay daha iki yaşındayken annesi Nursima Hanım kansere yenik düşmüştü.

Bu zamandan sonra Akif Bey, Oktay’a hem anne hem de baba olmuş, tıpkı babası Rasim beyin kaderini paylaşmıştı.

Akif Bey hem Kuzguncuk hem de Süleymaniye çevresinde, ağırbaşlılığı ve mütevazı kişiliği ile saygı gören bilgili bir insandı. Belki liseden sonra okuyamamıştı ama sahaftaki okuduğu kitaplar sayesinde kendisini çok geliştirmişti. Üniversite hocaları bile Akif Bey’le sohbet etmek için ziyarete gelirdi. Sadece üniversite hocaları değil Süleymaniye Cami müezzini Mustafa Hoca da sık sık sohbet etmek için sahafa uğrardı. Akif Bey ve Mustafa Hoca’nın derin sohbetleri ilerleyen zamanlarda sıkı bir dostluğa dönüşmüştü.

Oktay, insanların babasına verdiği değeri gördükçe hep gururlanırdı. Her hareketini her konuşmasını hayranlıkla izler ve onun gibi sevilen ve sayılan birisi olmaya çalışırdı.

Oktay liseden sonra yıllarca babasına yardımcı olup omuzlarındaki yükü hafifletmek için sahafta çalışmıştı ama Akif Bey, görmediği üniversite hayatını oğlunun yaşamasını çok istemiş ve bilginin peşinden hiç ayrılmamasını öğütlemişti. Oktay da, işlerden fırsat bulup sınavlara hazırlanmış ve ilerleyen yıllarda istediği bölümü, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesini kazanmıştı. Babasını gururlandıran Oktay hem okumuş hem de sahafta çalışmaya devam etmişti. Bu arada yabancı dilini geliştirmiş ve çok iyi İngilizce öğrenmişti. Ayrıca sahafa gelen el yazmalarını çözmek için Osmanlıca ile de ilgileniyordu. Divan edebiyatı ve şiire ayrı bir ilgisi vardı.

Üniversite bittikten sonra bir yayın evine çeviriler yapmaya başlamıştı. Çevirilerini sahafta yapıyor, böylelikle hem dükkânı açıyor hem de hayatını çeviri yaparak kazanıyordu.

Son zamanlarda kitap satışları iyice azalmıştı. Sahaf artık eskisi kadar iş yapmıyordu. Babasının ölümünden sonrada bir süre açmadığı için işler iyice azalmıştı ama Oktay dedesinden ve babasından kalan bu emanete sahip çıkmak için her gün Kuzguncuk'tan Süleymaniye'ye sahafın yolunu tutuyordu.

\*\*\*

O sabah Oktay, aklında bir gün önce yaptığı sohbetin lezzeti ve kime benzettiğini halen çıkaramadığı Rıfat'ın silüetini düşünerek evinden çıktı ve sahile doğru yürümeye başladı.

Şarkı söyleyen kuşlar, gerile gerile uyanan kediler, sağa sola oynarcasına koşturan köpekler, yerini kepenk açan ve işe gitmek için evden çıkan insanlara bırakmaya başlamıştı. Boğaza çıkan sokakları, rengarenk omuz omuza vermiş cumbalı evleri, göz alıcı ahşap işlemeli payandaları, giyotin pencereleri, pencere önüne

asılmış mevsim çiçekleri ve tarihi yansıtan mimarisi, Kuzguncuk mahallesine karakter kazandırıyordu.

Köşe başındaki sinagogun devamında bir kilise, onun da yan sokakta bir camii bulunuyordu. Bu bölgede Müslüman, Hristiyan ve Yahudi halk yıllarca iç içe kardeşçe yaşamıştı. Mahalledeki ak-raba sıcaklığı, kan bağından değil komşuluk samimiyetinden ileri geliyordu.

Oktay'ın neredeyse eline doğduğu komşusu Yakup Bey, bir Sefarad Yahudi'siydi.

Yakup Bey, Oktay'ı oğlu gibi sever; "Ben senin baba yarınım," derdi. Oktay da kendisine saygıda kusur etmezdi.

Bazı zamanlarda, anahtarı unutup sokakta kalan Oktay'a kapısını açar, ona kabuğu soyulmuş ve özenle dilimlenmiş elma ikram ederdi.

Yakup Bey mahalle hoşgörüsünün Osmanlı zamanından kalan bir miras olduğunu anlatırdı hep.

Bunu Oktay'ın aklına kazıyan bir olay ise, yine anahtarını unuttuğu bir gün, Yakup Amca'sının kapısını çalması ile yaşanmıştı.

Her zamanki gibi güler yüzü ile kapıyı açan Yakup Amca Oktay'ı içeriye davet etmiş, sonrasında samimi bir sohbeta başlamıştı.

Sohbet ilerlerken Yakup Amca, kristal camlı, bordo renkli, cilalı ahşap dolabının çekmecesinden bir Osmanlı belgesi çıkarmıştı.

Bu Sultan Abdülaziz tuğralı bir fermandı.

Fermanda;

Yahudiler insan kanı içmezler! Yazıyordu.

Devamında ise bilirkişilerin geçerli tahkikatına göre, insan kanı şöyle dursun hayvan kanı bile kullanmalarının tamamen yasak

olduğunun anlaşılması, dolayısıyla ileri sürülen iftiralar yüzünden Yahudi dini mensuplarının böyle beyhude bir konu için taciz ve rahatsız edilmemelerine ferman verilmişti. Oktay, o fermanı ilk duyduğunda “İnsan kanı içmek mi?” diye aklından geçirip tam bir şok yaşamıştı. Daha çocuk yaşlarda insanların inanç çatışmaları için neler yapabileceği gerçeği ile yüz yüze gelmişti.

Yakup Amca sonrasında bu fermanın neden yazıldığına açıklık getirmişti.

Orta Çağ Avrupa'sında, Yahudilerin kan içtiğine dair yapılan iftiralar, Osmanlı topraklarında bazı fanatikler ve çıkar sahiplerince dillendirilmeye başlanmış, Yahudiler, bir bayram arifesinde küçük bir Hristiyan çocuğu öldürüp kanını içip, yiyeceklerine katmakla suçlanmıştı.

Suçlamaları yapanların asıl niyetiye Yahudilerin bayram kutlanmasına engel olmaktı.

Bunun üzerine bir tahkikat başlatılmış ve sonuç olarak bunun bir iftira olduğu ferman ile sabitlenmişti.

Ferman, Musevi dininin kutsal kitabında yazan “Hiçbir çeşit etin kanını yemeyeceksiniz,” ifadesine dayanılarak hazırlanmıştı.

Yahudilerin dinlerini rahatlıkla icra etmekten alıkoymaya kimsenin hakkı olmadığına dair Sultan Abdülaziz ferman vermişti.

Osmanlı Sultanları dönem dönem gayrimüslimlerin ibadetlerini güvenle icra etmeleri ve haksız yere rahatsız edilmemeleri için emri fermanlar buyurmuştu.

Fatih Sultan Mehmed de ibadet özgürlüğü ile ilgili bir fermanı İstanbul'un fethinden bir yıl sonra Hristiyanlar için vermişti.

Yakup Amca konuya açıklık getirirken, Oktay, Osmanlı'dan kalan hoşgörü mirasının ne olduğunu daha da iyi anlamıştı.

Yakup Amca, “Her dönemde, her inanışta, ilahi sözleri çarptıran, kutsal mesajın iletildiği iyilik felsefesi adına kötülük yapan insanlar olmuştu. Ama bu coğrafya her inanışa kucak açmış, kardeşçe yaşamasını bilmiş ve iyilik her daim galip gelmişti,” diyerek sözlerini tamamlamıştı.

İşte bu iyi kalpli insanlar tıpkı babası Akif Bey gibi birer birer göçüp gitmişti Kuzguncuk’tan... Artık kendi kuşağı mahalle huzurunun yeni sahipleriydi.

Babasını kaybettiğinde mahalleli onu yalnız bırakmamış, sürekli yanında olmuşlardı. Ne de olsa çocukluktan itibaren bir aile gibi iç içe büyümüşlerdi. Kendisi üniversite okurken, çocukluk arkadaşlarının birçoğu mahallede esnaf olmuştu. Taksi durağında çalışan iki kardeş Okan ile Kaan, Oktay’ın ilkokul arkadaşıydı. Çocukken bostanda akşama kadar top oynadığı Ercan, köşe başında mütevazı bir kafe açmıştı.

Oktay her gün bu sokakları adımlayıp işe giderken, sanki evden çıkıyor da ailesi kendisini uğurluyor gibi hissediyordu.

\*\*\*

Sahile doğru yürürken bir ara Kaan’ı durağın önünde çay içerken gördü. O da Oktay’ı fark edince “Günün aydınlık, işlerin bereketli olsun Oktay’ım,” diye bağırdı.

Dostunun güzel dilekleriyle sabah mahmurluğunu atmış ve yürüdükçe açılmıştı. İskeleyle doğru ilerledikçe hayata karışıyor, tüm ısıltısıyla parlayan güneşi gördükçe mutluluğu artıyordu.

Oktay mütemadiyen, Süleymaniye’ye gitmek için Üsküdar’dan vapura biner, Eminönü’nde iner ve İstanbul’un üçüncü tepesinde yer alan Süleymaniye’ye doğru yokuşu tırmanırdı. Sanki Eminönü’nden Süleymaniye’ye çıkan bu yol patikasını kendisi yapmış gibi düşünürdü. Oktay için bu bile bir ayrıcalık sayılırdı.

Sonuçta Süleymaniye yapıldığı dönem için dünyanın en büyük ilim irfan merkezlerinden biriydi. Ve kendisi her gün, bu yapıya doğru, bir kıta değiştirerek ulaşıyordu.

Oktay Süleymaniye'ye yaklaştıkça yüzündeki tebessüm artıyordu. Sanki her gün bilmediği, görmediği tarif edemediği bir güç ayaklarını buraya getiriyordu.

\*\*\*

Üsküdar'a ulaştığında vapur iskelesi, işe yetişmek için koşturan insan kalabalığı ile doluydu. Her zamanki gibi simit almak için iskelenin önünde duran simitçiye uğradı. Bu defa sahafa gelecek misafirini düşünerek, Rıfat için de fazladan bir simit aldı.

Simitçi, ismini bilmese de Oktay'ı simasından tanıyordu. Her alış-verişten sonra, konuşmadan gülümseyerek selamlaşırlardı. Ne de olsa Oktay, çocukluğundan beri vapura binmeden önce simidini alır, bir tanesini Eminönü'ne geçene kadar martılara atar, diğerini Sahafta demlediği çayın yanında keyifli keyifli yerdi. Denizi aç aça ilerleyen vapurun köpük sesleri eşliğinde, yüzünü Topkapı sarayının kulelerine döner, arka tarafta Ayasofya'nın minarelerini seyreder, kubbeleri ile yükselen Süleymaniye'ye selam verirdi. Bu görsel şölen, deniz kokusu, yüzünü okşayan rüzgâr, Oktay'a yaşadığını, hayatta var olduğunu hissettiriyordu.

Vapur yolculukları Oktay'ın duygularını okşardı. Çocukluğunun, masumluluğu, ailesinin sıcaklığı, gençliğinin heyecanı iki kıta arasında film şeridi gibi gözünün önüne serilirdi.

Neredeyse bir yıl önce sebepsiz kalp kırıklıkları ve pişmanlıkla ayrıldığı ilk ve son aşkı Gamze ile bu vapurda tanışmıştı...

\*\*\*

Bundan 4 sene önceydi...

Oktay, Üniversitenin üçüncü yılında bir sınav günü okula yetişmek için binmişti vapura. Hava soğuk olduğu için içeriye oturmuş elindeki sınav notlarını gözden geçiriyordu.

Uzun zamandır meydan okuduğu, ertelediği ya da görmezden geldiği bir duyguyu o gün yaşamıştı.

Kaçtığı duyguların sahibi, bu vapurun içinde ansızın karşısına çıkmış, sessizce oturmuş ve hiç farkında olmasa da Oktay'ı aşka dönüştürmüştü.

Neden ve nasıl olduğunu bilemeden, karşısında oturan ve önündeki ders notlarını inceleyen kızı seyre dalmıştı. Özensiz toplanmış dalgalı saçını tutturmak için kullandığı sarı kurşun kalem dikkatini çekmişti.

Oktay küçüklüğünden beri denizle bağlantılı olan şeylere ilgi duyardı. Deniz kenarında içilen demli çaylara, yaşadığı tüm sokakların denize çıkmasına, sabah kalktığında deniz kokan havayı solumaya çok alışıkta. Ama denizi saçlarında taşıyan bir kıza hiç rastlamamıştı o ana kadar.

“Ah, demişti içinden, dalgaları saçına taşımış bir “Siiren” gibi büyüleyici görünüyor.” Sesini duyduğunda ona aşık olup, yolunu şaşırان ve kaybolan denizciler gibi olmaktan korkmuştu bir an. Ama elinde değildi, içindeki ses onu cesaretlendirmiş ve Oktay'da bu sese her zamankinden çok kulak kabartmıştı.

Sonra kızın yüzüne bakmış, cesaretini daha da cüretkâr bir hale dönüştürerek, “Nasıl da ıslıtlı, olağandışı bembeyaz bir yüz,” demişti içinden. Yeryüzünün bütün ışıkları sanki karşısındaki kızda toplanmış ve Oktay'ı kendisine hapsetmişti.

Minik burnu sanki doğduğundan bugüne kadar hiç değişmemiş gibi ufacıktı. Dudakları bir gülü çağrıştıran renkte ve biçimde du-

ruyor, mütebessim haliyle yüzüne “Mutlu olmanın sırrı bende saklı” ifadesini yayıyordu.

Gözlüklerinin ardındaki dikkatli bakışlarla önündeki ders notlarını inceleyen kız, aniden kafasını yukarıya kaldırınca istemsizce Oktay’la göz göze gelmişti. Kendini ele vermenin utangaçlığıyla hemen başını önüne eğmişti Oktay.

Kız elindeki kitaba tekrar dalmış kalem ile notlar alıyordu. Oktay biraz daha dikkatli bakınca bunun bir ders kitabı olduğunu anlamıştı. Üzerinde kendi üniversitesinin logosu da vardı. Bu ders kitabını çok iyi biliyordu çünkü edebiyat fakültesinin ilk döneminde bu kitapla çok sabahlamıştı.

Gamze’de gördüğü ışıltıyı keşfetmek istemiş ve dayanamayıp sormuştu,

“Nermin hocanın sınavları çok zor olur...”

Gamze şaşırmıştı. Çekingen yapısı nedeniyle yüzü kızarmıştı. Geleneksel bir aile yapısına sahip olduğu için, tanımadığı insanlara karşı hep temkinli yaklaşırdı. Anne ve babası emekli ilkokul öğretmeni idi. Bir evin tek kızı olarak yetiştirilmişti.

Ama Gamze’nin anne ve babası kadar önem verdiği bir kişi daha vardı. Ara sıra televizyonlara çıkan, oldukça saygı gören, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dinler Tarihi Profesörü Nejdet Sami Aydın, Gamze’nin amcasıydı.

Bu önemli şahsiyet, Gamze’nin hem eğitim hayatında hem de aile hayatında çok etken olmuştu. Tartışmalara son noktayı koyacak kadar ilme sahip bir kanaat önderiydi amcası. Gamze, anne ve babası kadar, kedisini amcasına karşı da sorumlu hissediyordu. Profesörün amcası olduğunu öğrenenler, tanışmak için Gamze’ye sürekli emrivaki yapıyorlardı. Gamze ise bu durumdan rahatsız olmaz, bilakis amcası ile gurur duyardı.